

УУДК 378.6

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ОСВІТИ

Д.В.Бабенко, кандидат технічних наук, професор
В.М.Давиденко, кандидат біологічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет

Аналізуються різні форм самостійної роботи студентів. Обґрунтовується значення і суть самостійної роботи як найбільш ефективної форми здобування знань і умінь, в тому числі й фахових. Вказано чинники активації і морального заохочення здобування знань методом самостійної роботи.

Проанализированы формы самостоятельной работы студентов. Обосновывается её значение как наиболее эффективного фактора приобретения глубоких знаний, умений, в том числе и профессиональных. Указаны факторы активизации и морального поощрения приобретения знаний и умений методами самостоятельной работы.

Вступ. Протягом суспільної історії людства освіта сформувалась як процес і результат засвоєння систематизованих знань, умінь і навичок, необхідних для тієї чи іншої форм практичної фахової діяльності. Ефективність цього процесу визначається як діяльністю викладача, так і діяльністю самого студента. Теорія і основні контури сучасної системи освіти сформульовано Ж.Ж.Русо ще у XVIII столітті. В основу цієї системи покладено те, що людина є продуктом оточуючого середовища, формується під його впливом, піддається вихованню, здатна до накопичення знань, може здобувати і одержувати освіту загальну, політехнічну і професійну. Всяка освіта повина підкріплюватися практикою, самостійною роботою. Отже, в цій системі відводиться особливе, первинне значення самої людини в здобутті освіти.

За сучасної технології освіти слід надавати особливе значення

самостійній роботі. Нині освіта, як статус (початкова, середня, вища), здобувається людиною в молоді роки, але навчатися, поповнювати знання і уміння людина змушена протягом всього свого життя. Тому важливо студентів з перших курсів навчання оволодівати ефективними методами здобування знань і умінь.

Методика. Вивчення спеціальної літератури, аналіз та узагальнення технології навчання в умовах вищої школи в Україні здійснювали моніторинг протягом багатьох років за процесом навчання студентів Миколаївського державного аграрного університету.

Викладення теми. Самостійна робота — це робота по здобуттю знань поза аудиторні заняття. Вона тісно пов'язана із самоосвітою, самовихованням, самоаналізом, самоконтролем, самоакредитуванням і самоудосконаленням. Самостійна робота включає елементи як всезагальні, що спрямовані на оволодіння інформацією, яка визначає ерудицію, світобачення тощо, так і елементи по здобуттю конкретних спеціальних знань і умінь з того чи іншого фаху.

Самостійна робота є невід'ємною складовою і важливим чинником навчання у вищих навчальних закладах різного профілю, що сприяє поглибленню, активному засвоєнню, розширенню знань і умінь. Самостійна робота розвиває здібності пошуку необхідної інформації, її самоаналізу; виховує волю, дисципліну, творчість.

Основним способом самостійної роботи є пошук і вивчення наукової і навчальної спеціальної літератури. Це легкодоступна форма самостійної роботи для всіх студентів і основна їх маса оволодіває цією формою вже з першого курсу.

Важливе значення в умовах сьогодення має така форма самостійної роботи, як вміння використовувати інтернет. Хоча ця інформація повинна піддаватися досить глибокому аналізу щодо її достовірності і наукової обґрунтованості. Суттєві переваги використання інтернету — це оперативність, певна узагальненість інформації з того чи іншого питання, високий рівень доступності тощо. У зв'язку з цим дуже корисно, навіть необхідно, щоб вже середня освіта забезпечувала досить глибоке знання і вміння користуватися

комп'ютерною технікою.

Дуже цінним для самостійної роботи є вміння працювати з патентною документацією. Вона характеризується чіткістю, конструктивністю, обґрунтованістю, новаційністю.

Корисними при самостійній роботі є систематичне ознайомлення з науковими тематичними вісниками та збірниками, науково-популярними журналами. Необхідно, щоб ця література була в достатній кількості у бібліотеках ВНЗ, в читальних залах. Бажано, щоб викладачі якомога частіше акцентували увагу студентів на користності і необхідності систематично працювати з цією літературою, оскільки в ній викладаються найновіші досягнення науки і передової виробничої практики, висвітлюються тенденції і напрямки науково-технічного прогресу.

Варто звернути увагу на цінність науково-популярної інформації, яку студенти можуть одержувати через радіо, телебачення (наприклад програма "Діскавері" тощо). Цю інформацію необхідно занотовувати в конспектах з тих дисциплін чи проблем, яких вона стосується. Студентам корисно знати ті програми, які подають ту чи іншу фахову інформацію.

Вищими формами самостійної роботи, користність яких безмірна, є участь студентів у науковій роботі, оскільки вона інтегрує в собі всі попередньо відмічені форми, формує професіоналізм і фахове бачення проблеми, виробляє системний підхід до здійснення самостійної роботи. Наукова робота змушує студента вивчати історію проблеми, її стан і напрямки розвитку в майбутньому. Тому доцільно викладачеві на вступній лекції з кожної дисципліни знайомити студентів з напрямками наукових досліджень, основними методами і методиками їх здійснення.

Наукова робота тісно пов'язана з аналізом спеціальної літератури, оформленням рефератів, моделюванням і прогнозуванням, оформленням результатів експерименту у формі звіту, тез доповіді, наукової статті, кваліфікаційної (дипломної чи дисертаційної) роботи тощо. Володіння такими знаннями і навичками необхідне студентові, а набуваються вони, жоголовним чином, у процесі самостійної роботи.

Наукова робота залучає студентів до вивчення матеріалів архівів, музеїв, виставок, змушує узагальнювати досягнення передового досвіду та практики. Вона розширює кругозір, виховує логіку і культуру мислення, формує цілеспрямованість, системне бачення і розуміння проблеми. Сьогодні кожний фахівець вищої кваліфікації повинен бути дослідником, а це можливо за умови, коли людина в студентські роки займається науковою роботою, оволодіває методикою наукових досліджень.

Університеська технологія науково-освітньої діяльності повинна тим і відрізнятись, що кожний викладач і студент, якщо з ранку працює в аудиторії, то після обіду — в науково-дослідній лабораторії і навпаки.

Слід зауважити, що всяка форма самостійної роботи розрахована, головним чином, на зацікавленого, активного студента, оскільки в ній значною мірою виключається елемент зовнішнього примусу. Основна мотивація до самостійної роботи — прагнення до самоудосконалення, самоусвідомлення потреби знань.

Самостійна робота інтегрує в одне ціле навчальну, наукову і практичну роботу студента. Тому завдання вищої школи полягає в тому, щоб навчити студента володіти широким колом форм і методів самостійної роботи, оскільки вони забезпечать можливість фахівцям протягом всього послідуєчого життя поповнювати, поглиблювати, поновлювати професійні знання і вміння.

Організація самостійної роботи вимагає значного розширення і поглиблення індивідуальної роботи викладача зі студентами, конструктивного і детального рецензування всіх виконаних студентом робіт і обговорення цих рецензій зі студентом.

Особливо важливе значення має самостійна робота при заочній, вечірній, дистанційній формах навчання та при екстернаті.

Ефективність самостійної роботи залежить від багатьох факторів і чинників об'єктивних і суб'єктивних, історичних і соціальних, психологічних і моральних тощо. Можна навести прізвища багатьох визначних особистостей з історії людства (Платон, Аристотель, Сократ, Спіноза, Антоній Печерський, Фома Аквінський, Серафім Саровський, М.Копернік, Г.Сковорода, М.Ломоносов,

Т.Шевченко, Г.Мендель, Ч.Дарвін, А.Едісон, А.Пешков (М.Горький), Д.Лондон, М.Тимофєєв-Ресовський та багато інших), які досягли виняткової самодосконалості і надзвичайно високого рівня знань і професіоналізму, головним чином, методом самостійної роботи.

Висновки. Самостійна робота студента має ретельно плануватися, організовуватися, контролюватися і оцінюватися як з боку викладача, так і студента.

Для активації самостійної роботи студента повинні бути певні каталізатори і ферменти, наприклад, такі, як значимість проблеми чи предмету, чинники для досягнення соціальної і суспільної мети, соціальна значимість знань; умови, за яких здійснюється навчання; рівень досконалості суспільства; рівень досконалості системи і технології навчання тощо. Все відмічене породжує бажання навчатися, а бажання завжди спонукає до праці, а в результаті праці приходить успіх.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давиденко В.М. Введение в специальность. – Николаев: НВ ОСХИ, 1988. - 44 с.
2. Давиденко В.М. Гуманізація та гуманітаризація зооінженерної освіти. - Миколаїв: МСГІ, 1995. – 7 с.
3. Литвинова Л.И. Содержание, формы и методы обучения в высшей и средней специальной школе. – М.: МВССО СССР, 1985. – 17 с.
4. Свечин К.Б. Введение в зоотехнию. – М.: Агропромиздат, 1986. – 120 с.